

29065

Sevda Karaca
Gaziantep Milletvekili
Emek Partisi Genel Başkan Yardımcısı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat İŞIKHAN** tarafından Anayasa'nın 98, TBMM İç Tüzüğü'nün 96 ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. 04.06.2025

Sevda Karaca
Gaziantep Milletvekili

Yum! Brands, Türkiye'deki tüm KFC ve Pizza Hut restoranlarını işleten İş Gıda ile franchise anlaşmasını 8 Ocak 2024'te feshetti. Bu kararın ardından yaklaşık 7 bin işçi, kıdem tazminatı, maaş ve diğer yasal haklarını alamadan işsiz kaldı. Bu sürecin işçiler üzerindeki etkilerini ortaya koymak amacıyla Arakne Araştırma İnisiyatifi, 500 KFC çalışanıyla anket yaptı; çoğu kadın olan 20 işçiyle de derinlemesine görüşmeler gerçekleştirdi. Hazırlanan rapor, Yum! Brands'ın Türkiye'den çekilişinin yalnızca ticari bir karar değil, aynı zamanda işçi haklarını hiçe sayan yapısal bir krizin parçası olduğunu ortaya koymaktadır.

Raporda ilk olarak, çalışma sürelerinin sistematik biçimde yasal sınırları aştığı vurgulanmaktadır: İşçilerin %65'ten fazlası haftalık 45 saatin üzerinde, %25'i ise 55 saati aşan sürelerde çalıştırılmıştır. Buna rağmen birçok çalışanın maaşı asgari ücretin dahi altına düşmüştür. Kullanılmayan yıllık izinler, hastalık izinlerinin yöneticilerin inisiyatifine bırakılması, yoğun mesai baskısı ve fiziksel yıpranma raporda öne çıkan temel sorunlar arasındadır. Ayrıca fazla mesailerin "gönüllülük" adı altında dayatıldığı, ücretlerin geç yatırıldığı ve keyfi kesintiler yapıldığı da ifade edilmektedir.

Bununla birlikte, işçi sağlığı ve güvenliği açısından da ciddi ihlaller söz konusudur. Katılımcıların %64'ü kişisel koruyucu ekipmanlara erişemediğini, %36.5'i çalıştıkları alanda yangın çıkışının bulunmadığını, %88.2'si ise kaygan zemin nedeniyle yüksek düşme riski olduğunu belirtmiştir. Yaşanan iş kazalarının büyük kısmı yanıklar ve sıcak yağ sıçramalarına bağlıdır. Dahası, yaralanan işçilerin hastaneye dahi götürülmediği ve kimi durumlarda kazaların işçilerin kusuru sayılarak görmezden gelindiği raporda yer almaktadır.

Raporda kadın işçilere yönelik ayrımcılık ve şiddet biçimleri de özel olarak ele alınmıştır. Kadın çalışanlar, terfilerde liyakat yerine kişisel ilişkilere dayalı ayrımcılığa uğradıklarını, sözlü ve fiziksel tacizin yaygın olduğunu, bu durumu dile getirenlerin ise "sorun çıkaran" ya da "abartan" olarak damgalandığını ifade etmiştir. Ayrıca yöneticilerin fazla mesailer için sıklıkla

İletişim : 0312 420 60 22-23

Faks : 0312 420 22 96

E-Posta : sevdakaraca@tbmm.gov.tr

Adres : Halkla İlişkiler Binası 2. Kat B Blok Oda No: 22 TBMM/ANKARA

kadınları seçtiği, hamile kadınlara ise fiziksel açıdan tehlikeli işler verildiği ve bunun bazı düşük vakalarına yol açtığı belirtilmektedir.

Öte yandan rapor, sadece işçilerin değil, kamu sağlığının da tehlikeye atıldığını gözler önüne sermektedir. Dağıtım zincirinin çökmesiyle birlikte tavuk ürünlerinin hijyen dışı koşullarda, kontrolsüz tedarikçilerden temin edildiği, donmuş ürünlerin lavabolarda çözüldüğü ve soğuk zincirin bozulduğu tespit edilmiştir.

58 binden fazla restorana sahip ve 2023'te 1.6 milyar dolar net kâr açıklayan Yum! Brands'in, Türkiye'deki binlerce mağdur işçiyi sahipsiz bırakması, franchise sistemlerindeki denetimsizlik sorununa çarpıcı bir örnek teşkil etmektedir. Şirketin Türkiye'ye yeniden giriş yapma yönündeki açıklamaları ise geçmişte yaşanan hak gaspları telafi edilmeden aynı sömürü düzeninin yeniden kurulacağına dair güçlü bir işaret olarak değerlendirilmektedir.

Bu bağlamda;

1. Yum! Brands'in Türkiye'den çekilmesiyle hak kaybına uğrayan yaklaşık 7 bin işçinin tazminatları ve ücretlerinin ödenmesi için Bakanlığınız ne gibi girişimlerde bulunmuştur?
2. İş Gıda firmasının konkordato ilan ettiği bu süreçte, işçilerin haklarının korunması amacıyla Bakanlık olarak konkordato sürecine taraf oldunuz mu? Bu konuda herhangi bir denetim ya da müdahale mekanizması işlettiniz mi?
3. Franchise sisteminin denetimsizliği, çok uluslu markaların işçi haklarını ihlal etmesine nasıl olanak sağlamaktadır? Bakanlığınız franchise sistemine dair işçiyi korumaya düzenlemeler yapmayı planlamakta mıdır?
4. Raporda yer alan; işçilere kişisel koruyucu ekipman sağlanmaması, yangın çıkışlarının olmaması, düşme ve yanma gibi iş kazalarının yaygınlığına dair bulgular hakkında Bakanlığınızca yapılmış herhangi bir iş sağlığı ve güvenliği denetimi var mıdır? Varsa bu denetimlerin sonuçları kamuoyu ile paylaşılacak mıdır?
5. Kadın işçilere yönelik taciz, mobbing, ayrımcılık ve düşükle sonuçlanan ağır işlerde çalıştırma gibi ciddi ihlaller hakkında Bakanlığınız ne gibi adımlar atmıştır? Bu işletmeler hakkında idari ya da adli bir soruşturma başlatılmış mıdır?
6. Yum! Brands'in Türkiye'ye yeniden giriş planı olduğu bilinmektedir. Bakanlık olarak, bu firmanın geçmişteki hak ihlallerini telafi etmesini bir ön şart olarak gündeminize alacak mısınız?
7. İşçilerin maaşlarının asgari ücretin altına çekilmesi, BES kesintilerinin keyfi yapılması ve ücretlerin geç ödenmesi gibi mali ihlallere dair ne tür bir denetim süreci işletilmiştir?
8. Türkiye'de fast food sektöründe çalışan işçilerin kronik olarak benzer sorunlarla karşılaştığı bilinmektedir. Bu sektörde işçi haklarının korunması için özel bir eylem planınız ya da düzenlemeniz bulunmakta mıdır?
9. Raporda, iş kazası yaşayan işçilerin hastaneye bile götürülmediği ifade edilmektedir. Bu açık ihmal ve ihmalkârlık durumunda Bakanlığınızın sorumluluğu nedir? Bu tür olaylara karşı caydırıcı ve yaptırımları olan uygulamalarınız var mıdır?